

Η ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ ΤΩΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ ΠΡΟΛΗΨΗΣ

ΚΕΝΤΡΟ ΠΡΟΛΗΨΗΣ
ΤΗΣ ΕΞΑΡΤΗΣΗΣ ΑΠΟ ΝΑΡΚΩΤΙΚΑ
ΚΑΙ ΠΡΟΑΓΩΓΗΣ ΤΗΣ ΥΓΕΙΑΣ
ΣΕ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΜΕ ΤΟΝ Ο.Κ.Α.ΝΑ.

Μάρω Βασσάρα
ψυχολόγος – σύμβουλος
τοξικοεξάρτησης

Επιστημονική Υπεύθυνη ΠΥΞΙΔΑΣ

Πώς ορίζεται πρόληψη

Μία σύνθετη παρέμβαση

- ♦ που στοχεύει είτε στη συγκράτηση της έναρξης της χρήσης
- ♦ είτε στην αποτροπή της μετάβασης από την πειραματική χρήση στην εξάρτηση
- ♦ των εξής ουσιών: καπνού, αλκοόλ, κάνναβης, και άλλων εξαρτησιογόνων ουσιών

ΕΠΙΡΡΟΕΣ ΑΠΟ ΤΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

κόστος
εξαρτησιγόνων
ουσιών

A stylized illustration of a family of four. On the left is a man with dark hair wearing a green shirt and blue pants. Next to him is a young boy with dark hair wearing a light blue shirt and yellow pants. To the right of the boy is a young girl with dark hair wearing a red dress. On the far right is a woman with blonde hair wearing a purple dress. They are all standing together on a small patch of brown ground.

~~προσωπικές καταστάσεις~~

τρόποι προώθησης

A cartoon-style illustration of medical supplies. It features a large blue syringe with a needle, a small red vial, a brown pill bottle, and several yellow pills. The items are arranged on a light blue surface against a yellow background.

νομοθεσία για
εξαρτησιογόνες ουσίες

προσωπικά χαρακτηριστικά

**βιολογικά
χαρακτηριστικά**

ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΔΕΞΙΟΤΗΤΕΣ

πρότυπα χρήσης
TV & ταινίες

ΔΙΑΠΡΟΣΩΠΙΚΕΣ & ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΕΠΙΡΡΟΕΣ

συνομήλικοι

ηλικιακό όριο
χρήσης νόμιμων
ουσιών

σχολείο

ΑΤΟΜΙΚΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ

Στόχος προγραμμάτων πρόληψης:

♦ Ενίσχυση της ψυχοκοινωνικής υγείας των παιδιών και των εφήβων

και

♦ Δημιουργία ενός περιβάλλοντος που ευνοεί την υγιή τους ανάπτυξη

Γιατί πρόληψη στο σχολείο

- ✿ Γιατί μπορούμε να προσεγγίσουμε το σύνολο των παιδιών
- ✿ Γιατί η πρόληψη αφορά σε μεγάλο βαθμό την εκπαίδευση των παιδιών
- ✿ Γιατί είναι το κατάλληλο πλαίσιο για να εφαρμόσουμε συστηματικά, μακρόχρονα προγράμματα πρόληψης και αγωγής υγείας
- ✿ Γιατί μας δίνει τη δυνατότητα να εντοπίσουμε τα παιδιά που «φλερτάρουν» με τη χρήση και ίσως βρίσκονται σε κίνδυνο

Γιατί πρόληψη στο σχολείο

- ✿ Για να διαμορφώσουμε συντηρητικές αντιλήψεις για τη χρήση ουσιών και να επηρεάσουμε ήδη διαμορφωμένες αντιλήψεις,
- ✿ Για να εκπαιδεύσουμε και να στηρίξουμε τους εκπαιδευτικούς στον παιδαγωγικό τους ρόλο, καθώς και στην αντιμετώπιση και υποστήριξη μαθητών, οι οποίοι αντιμετωπίζουν ψυχολογικά και κοινωνικά προβλήματα
- ✿ Για να ενθαρρύνουμε την καλύτερη συνεργασία μεταξύ εκπαιδευτικών και γονέων, η οποία βοηθά σημαντικά στην υγιή ανάπτυξη των παιδιών

Σχολικά προγράμματα πρόληψης: Γνωστικό μοντέλο

Βασίζεται στην υπόθεση ότι παρέχοντας στους εφήβους αντικειμενική πληροφόρηση για εν δυνάμει αυτοκαταστροφικές συμπεριφορές, όπως το κάπνισμα ή η χρήση ουσιών, τους αποτρέπουμε από την έναρξη των συμπεριφορών αυτών.

Η πληροφόρηση μπορεί να έχει πολλές και διάφορες μορφές, όπως ομιλίες από εκπαιδευτικούς ή ειδικούς του τομέα, βιντεοκασέτες, αφίσες και φυλλάδια.

Οι έρευνες έδειξαν ότι αυτή η μέθοδος πρόληψης, που θεμελιώνεται στην πρόκληση φόβου, έχει ελάχιστα ή και μηδενικά αποτελέσματα.

Σχολικά προγράμματα πρόληψης: *Συναισθηματικό μοντέλο*

Το συναισθηματικό μοντέλο
υιοθετεί μια ευρύτερη προσέγγιση.

Ασχολείται με παράγοντες που συνδέονται με
την αυτοεκτίμηση, τη λήψη αποφάσεων και
τη στοχοθεσία και συχνά αποκλείει την
εκτενή πληροφόρηση για τις συνέπειες που
μπορεί να έχει η συγκεκριμένη συμπεριφορά
στην υγεία.

Σχολικά προγράμματα πρόληψης: *Μοντέλο Κοινωνικής Επιρροής*

Το μοντέλο της κοινωνικής επιρροής αναγνωρίζει τη χρήση ουσιών ως πρωταρχικά κοινωνική συμπεριφορά.

Οι μαθητές εκπαιδεύονται σε κοινωνικές (αυτοπεποίθηση, επικοινωνία, αντίσταση στις πιέσεις των συνομηλίκων) και προσωπικές δεξιότητες (λήψη απόφασης, αντιμετώπιση δύσκολων καταστάσεων, στοχοθεσία) που σχετίζονται με τη χρήση ουσιών και παράλληλα ενημερώνονται για τις συνέπειες της χρήσης.

Τι γνωρίζουμε για τα σχολικά προγράμματα πρόληψης

- ✿ Έχουν αποτελέσει για πάνω από 20 χρόνια αντικείμενο μελέτης
- ✿ Υπάρχει πληθώρα ερευνητικών δεδομένων για την αποτελεσματικότητά τους
- ✿ Η πρώτη μεγάλη συστηματική έρευνα αποτελεσματικότητας στην Ευρώπη - Eu-dap- επιβεβαίωσε τα δεδομένα αυτά
- ✿ Η αποτελεσματικότητα των προγραμμάτων αφορά τόσο την ανάπτυξη δεξιοτήτων στα παιδιά όσο και στη μείωση της χρήσης.

Σχολικά προγράμματα που εξετάζονται ως προς αποτελεσματικότητα

- ✱ Επαρκές δείγμα
 - ✱ Ομάδες παρέμβασης και ελέγχου
 - ✱ Τυχαιοποίηση στην επιλογή του δείγματος
 - ✱ Μετρήσεις πριν και μετά
 - ✱ Επαναξιολογήσεις
 - ✱ Υλοποιήθηκαν κατά 60-80%
 - ✱ Υλοποιήθηκαν από εκπαιδευτικούς ή ειδικούς

Γενικά συμπεράσματα

- ✿ Τα περισσότερα προγράμματα που προσανατολίζονται στο μοντέλο των δεξιοτήτων ζωής έχουν θετικά αποτελέσματα.
- ✿ Όσον αφορά το είδος των προγραμμάτων: το περιεχόμενο έχει εξίσου καθοριστική σημασία όσο και η μεθοδολογία που χρησιμοποιείται.
- ✿ Στα «παραδοσιακά» προγράμματα σημειώνονται και αρνητικά αποτελέσματα

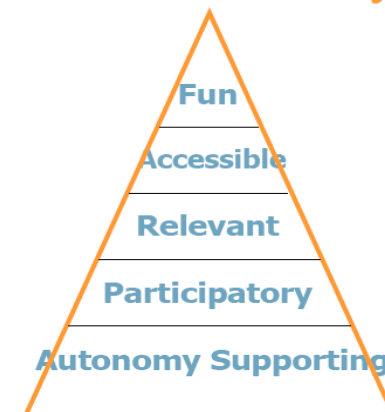
Σε ποιους πρέπει να απευθύνονται τα προγράμματα πρόληψης

- ✿ **WHO:** σε 3 βασικές φάσεις πριν το πειραματισμό – κατά τη διάρκεια του πειραματισμού – όταν ήδη γίνεται χρήση
- ✿ **NIDA:** τα προγράμματα πρόληψης χρειάζεται να απευθύνονται σε όσο το δυνατό μικρότερη ηλικία ώστε να αντιμετωπίζουν παράγοντες κινδύνου στα παιδιά (π.χ. χαμηλή σχολική επίδοση, επιθετική συμπεριφορά κ.α.)

Τι χρειάζεται να λαμβάνουν υπόψη τα σχολικά προγράμματα πρόληψης

- ✦ Να είναι «γενικευμένα»
- ✦ Να προσαρμόζονται στις πολιτισμικές ιδιαιτερότητες
- ✦ Να έχουν ενδιαφέρον και να είναι ελκυστικά

Youth Delivery

Σε ποιες ουσίες να αναφέρονται

- ✱ Δε φαίνεται διαφοροποίηση όσον αφορά την ουσία γιατί καθοριστική είναι η μεθοδολογία.
- ✱ NIDA: τα προγράμματα πρέπει να αναφέρονται σε όλες τις ουσίες συμπεριλαμβανομένου του αλκοόλ
- ✱ WHO: μέχρι 13 χρονών σε όλες τις ουσίες - μετά εξειδίκευση

Όσον αφορά το περιεχόμενο των προγραμμάτων

✶ Συνήθως περιλαμβάνουν:

- Πληροφόρηση (γνωστικό μοντέλο)
- Συναισθηματική εκπαίδευση (αυτοεκτίμηση)
- Κοινωνικές επιρροές: αντίσταση στην πίεση των συνομιλήκων και κανονιστική εκπαίδευση
- Μείωση της βλάβης
- Άλλα: Συμμετοχή της οικογένειας - προγράμματα στην κοινότητα

Συγκριτικές μελέτες

Components

Hansen (1992): 41 programas:

	Positive %	Neutral %	Negative %
Informative	30	40	30
Affective	42	25	33
Sociales Influences	63	11	26
Comprehensive	72	28	

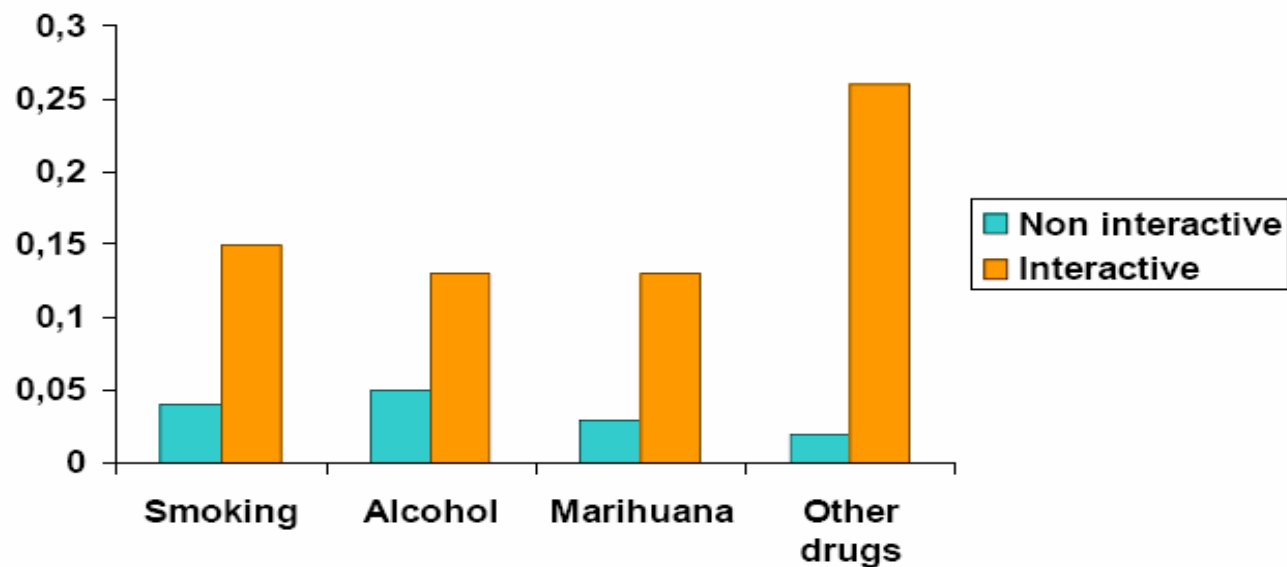
Συμπεράσματα:

- ✿ Τα προγράμματα που περιλαμβάνουν πολλά στοιχεία είναι πιο αποτελεσματικά
- ✿ WHO: συνιστά τα προγράμματα να περιλαμβάνουν οπωσδήποτε την εκπαίδευση σε δεξιότητες ζωής
- ✿ NIDA: η κανονιστική εκπαίδευση είναι σημαντική σε ηλικίες όπου τα ποσοστά επικράτησης είναι μικρά

Καθοριστική η μεθοδολογία της πρόληψης

Effect size of interactive/non interactive programs

Tobler (2000)

(TOBLER et al 1997, 2001, BOTVIN 2000, WHO 2002, NIDA 2003, EMCDDA 2006)

Τα προγράμματα πρόληψης σε μαθητές είναι αποτελεσματικά όταν:

- ✓ Είναι συμμετοχικά και να ενθαρρύνουν την αλληλεπίδραση μεταξύ των μαθητών
- ✓ Επικεντρώνονται στην εκπαίδευση σε προσωπικές δεξιότητες όπως είναι η λήψη αποφάσεων, η αντιμετώπιση δύσκολων καταστάσεων, η στοχοθεσία κ.α και σε κοινωνικές δεξιότητες όπως είναι η θετική δυναμική συμπεριφορά, δεξιότητες επικοινωνίας, αντίσταση στην πίεση των συνομηλίκων κλπ.
- ✓ Περιλαμβάνουν την κανονιστική εκπαίδευση

Τα προγράμματα πρόληψης σε μαθητές είναι αποτελεσματικά όταν:

- ✓ Παρέχουν ορισμένες πληροφορίες για τις εξαρτησιογόνες ουσίες
- ✓ Εφαρμόζονται σύμφωνα με το προτεινόμενο περιεχόμενο και την προτεινόμενη μεθοδολογία (τουλάχιστον 10 συναντήσεις - σε μικρές ομάδες)
- ✓ Υλοποιούνται από εκπαιδευμένους και κινητοποιημένους εκπαιδευτικούς
- ✓ Εμπλέκουν την οικογένεια και την κοινότητα

Η πρόληψη στην Ελλάδα

- ✱ Είναι σχετικά πρόσφατη - από το 1998
- ✱ Βασίστηκε σε θεωρητικά μοντέλα που είχαν ήδη διερευνηθεί ως προς την αποτελεσματικότητά τους
- ✱ Έχει ήδη να επιδείξει θετικά αποτελέσματα ως προς τη μείωση της χρήσης

Κέντρα πρόληψης ΟΚΑΝΑ - Τοπικής Αυτοδιοίκησης (Α' & Β' Βαθμού) & άλλων τοπικών φορέων

Νομός Αττικής

1. Ζωγράφου
2. Αθήνα (1ο Διαμέρισμα)
3. Αθήνα (2ο Διαμέρισμα)
4. Αθήνα (3ο Διαμέρισμα)
5. Αθήνα (5ο Διαμέρισμα)
6. Περιστερί
7. Αργυρούπολη
8. Χολαργός
9. Καλλιθέα
10. Αιγάλεω
11. Κηφισιά
12. Αχαρναί
13. Ηλιούπολη

Νομός Θεσσαλονίκης

1. ΠΥΞΙΔΑ
2. Καλαμαριά
3. Θεσσαλονίκη 1 (Κεν. Τομέας)
4. Θεσσαλονίκη 2 (Αν. Τομέας)
5. Αμπελόκηποι

Κέντρα πρόληψης σε λειτουργία: 70

ΚΕΝΤΡΟ ΠΡΟΛΗΨΗΣ
ΤΗΣ ΕΞΑΡΤΗΣΗΣ ΑΠΟ ΝΑΡΚΩΤΙΚΑ
ΚΑΙ ΠΡΟΑΓΩΓΗΣ ΤΗΣ ΥΓΕΙΑΣ
ΣΕ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΜΕ ΤΟΝ Ο.ΚΑ.ΝΑ.

ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ
Πρόεδρος: Σίμος Δανιηλίδης
Δήμαρχος Συκεών

**Επιστημονική
ομάδα**

Η ΠΥΞΙΔΑ σήμερα

Σε συνεργασία με τον
Οργανισμό Κατά των
Ναρκωτικών ΟΚΑΝΑ

★ Ιερή Μητρόπολη Συκεών, Νεαπόλεως, Σταυρουπόλεως

ση Θεσσαλονίκης

μος Τριανδρίας

★ Δήμος Λαγκαδά

του ★ Δήμος Ρεντίνας

ιο Θεσσαλονίκης

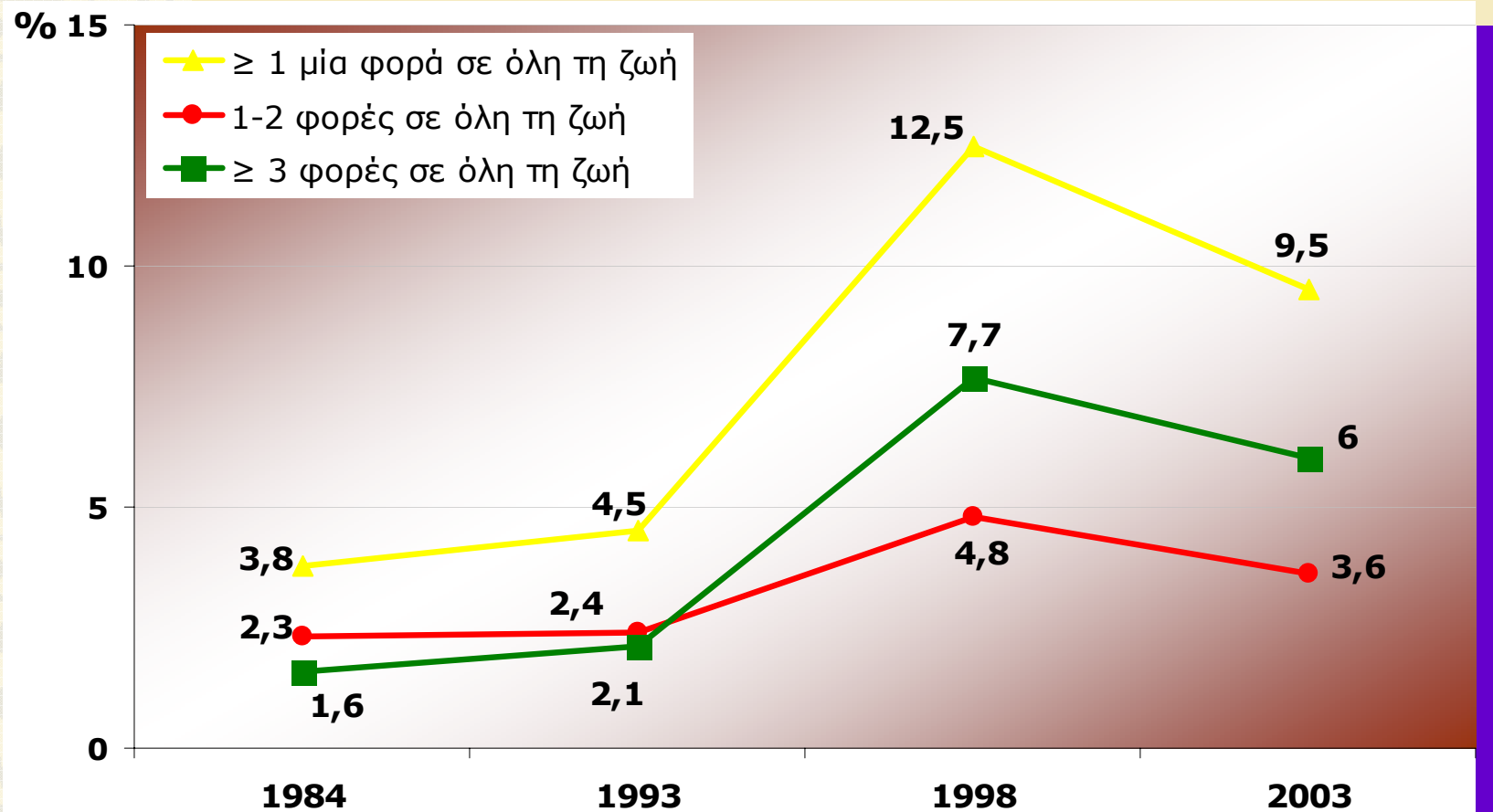
ήριο Θεσσαλονίκης

★ Εργατικό Κέντρο Θεσσαλονίκης

★ Κίνηση Πολιτών Χορτιάτη

Κάνναβη

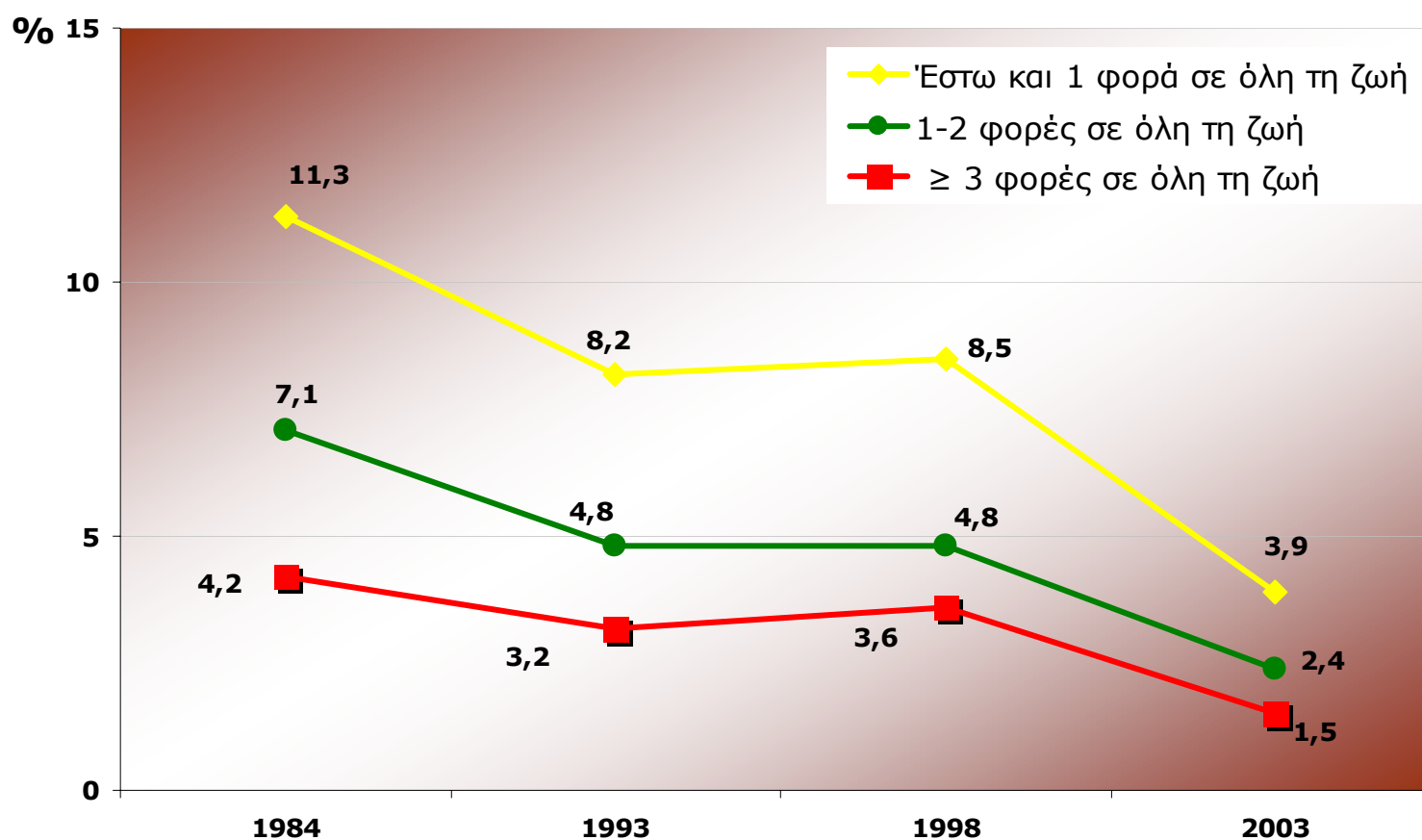
Διαχρονικά στοιχεία (1984-2003) - Ηλικία 14-18 - Ελλάδα

Στοιχεία: 1984, 1993, 1998, 2003 - Πηγή: ΕΠΙΨΥ, 2004

Ηρεμιστικά/υπνωτικά

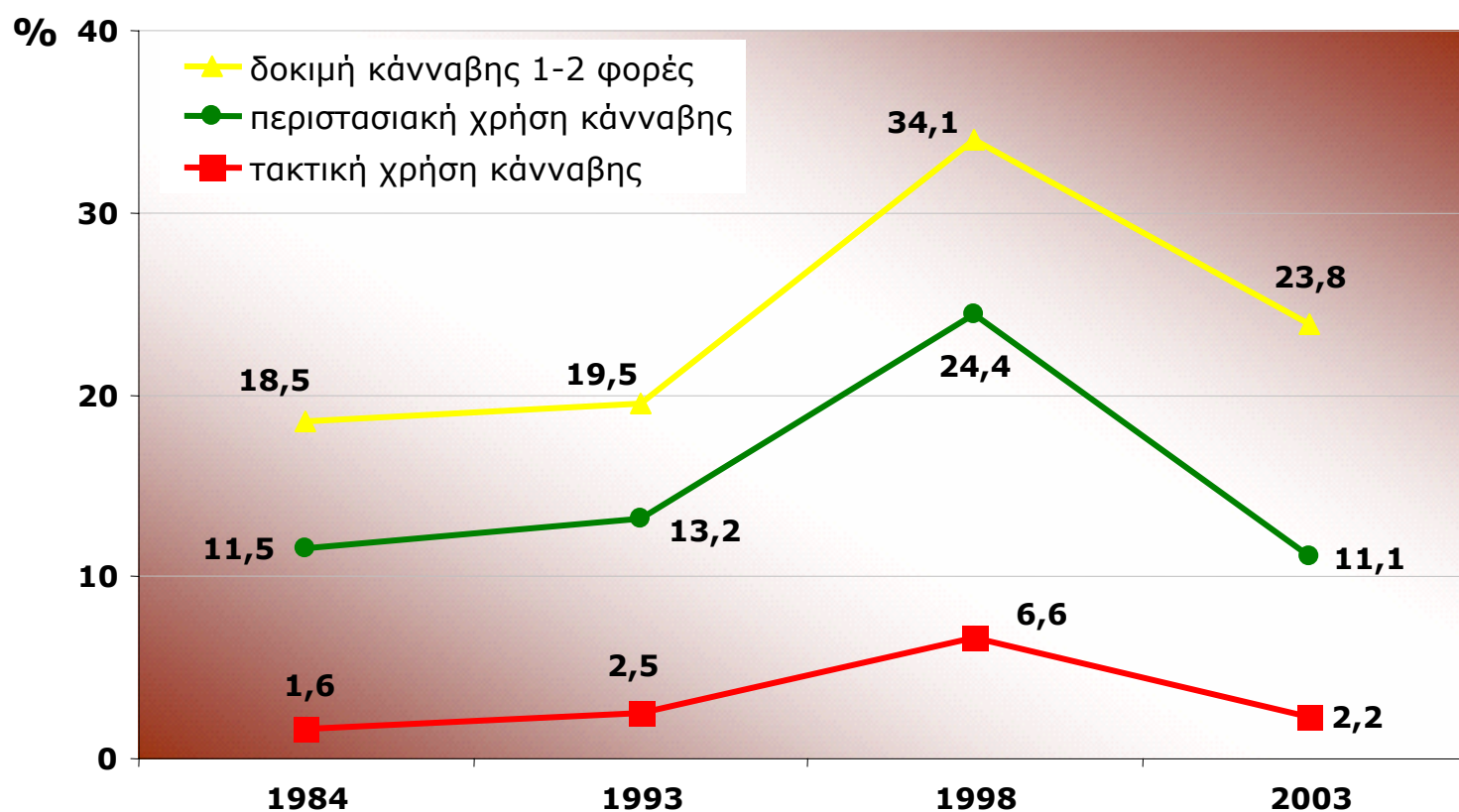
Διαχρονικά στοιχεία (1984-2003) - Ηλικία 14-18 - Ελλάδα

Στοιχεία: 1984, 1993, 1998, 2003 - Πηγή: ΕΠΙΨΥ, 2004

Αντίληψη απουσίας κινδύνου - κάνναβη

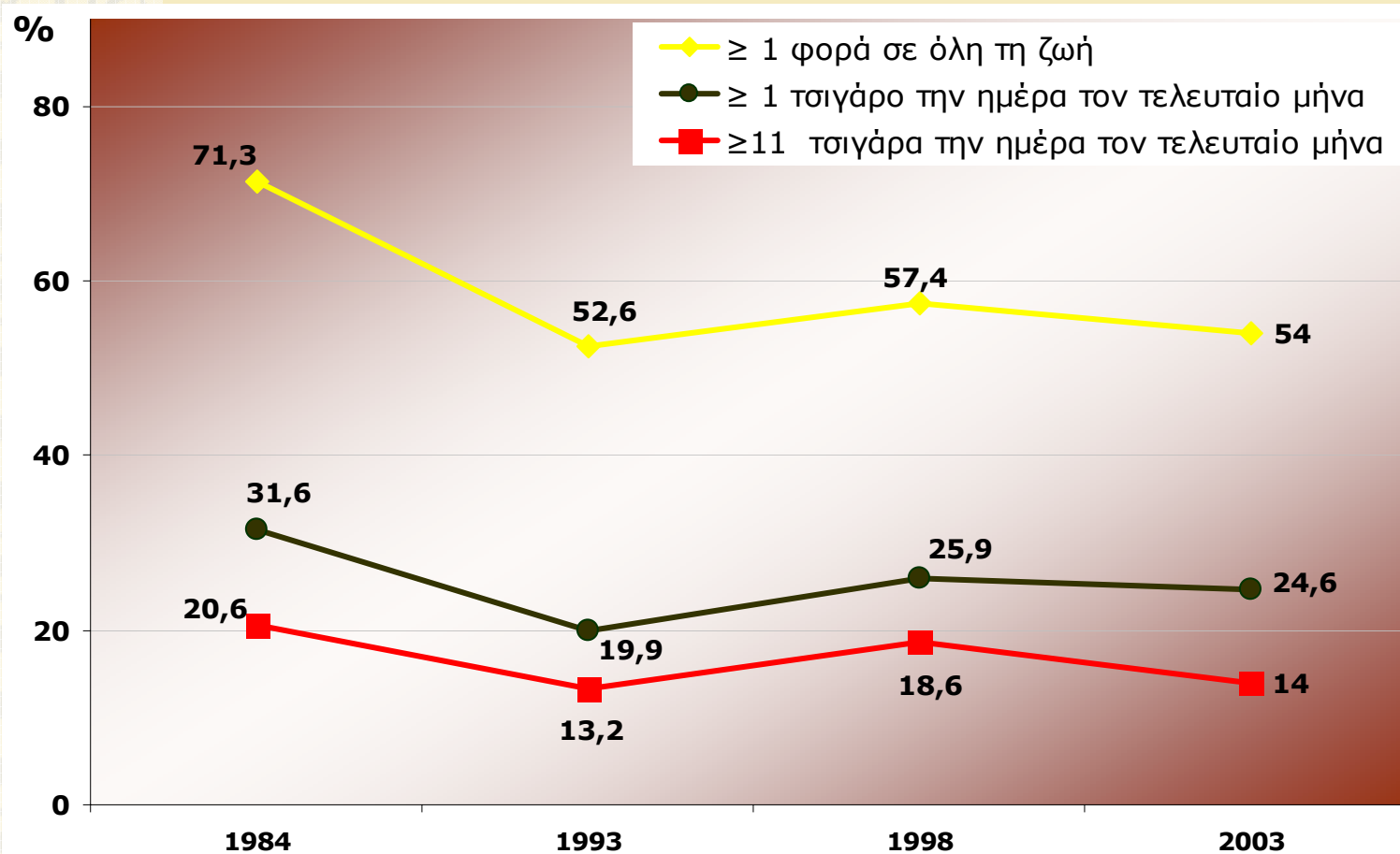
Διαχρονικά στοιχεία (1984-2003) - Ηλικία 14-18 - Ελλάδα

Στοιχεία: 1984, 1993, 1998, 2003 - Πηγή: ΕΠΙΨΥ, 2004

Κάπνισμα

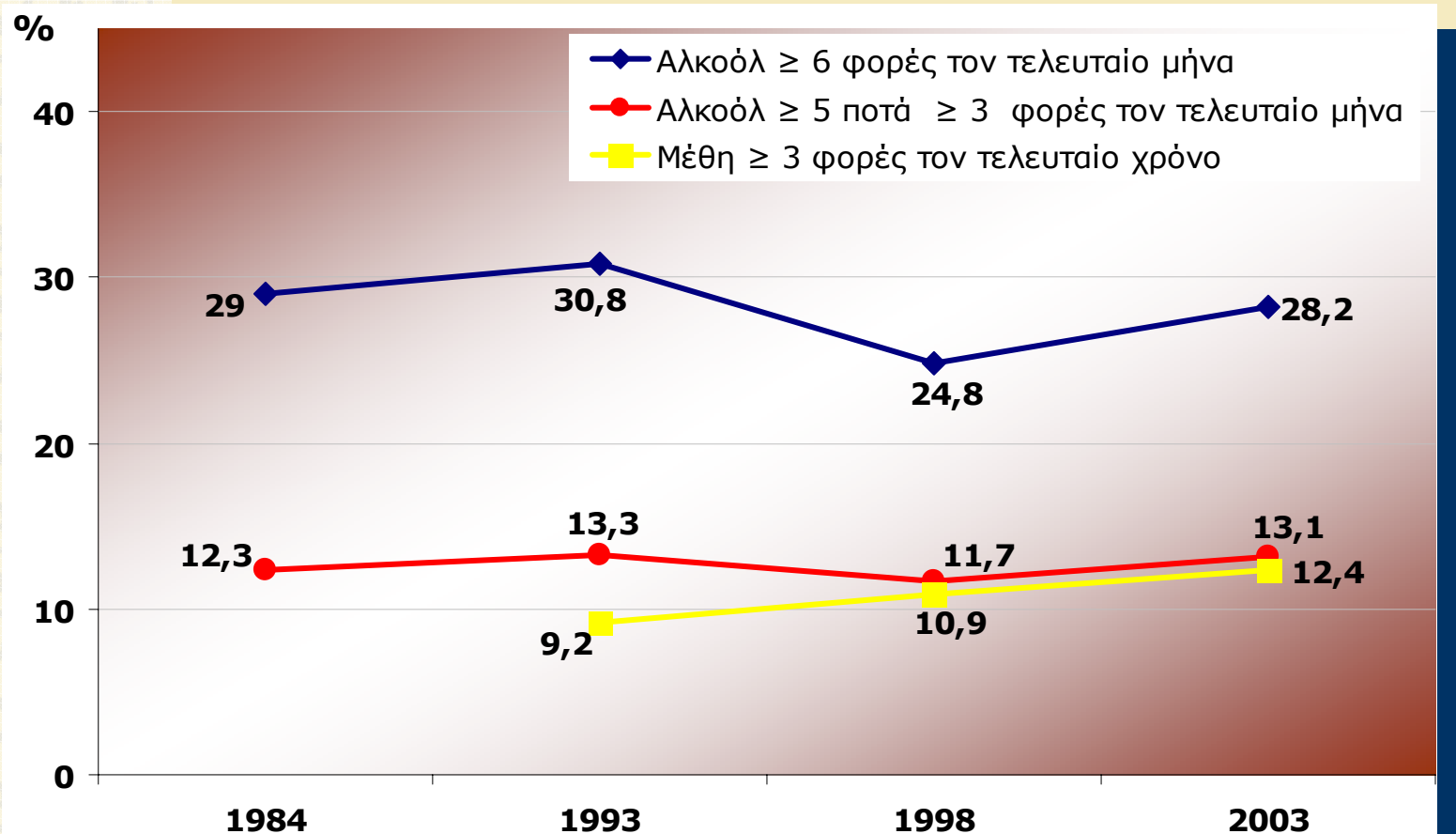
Διαχρονικά στοιχεία (1984-2003) - Ηλικία 14-18 - Ελλάδα

Στοιχεία: 1984, 1993, 1998, 2003 - Πηγή: ΕΠΙΨΥ, 2004

Αλκοόλ

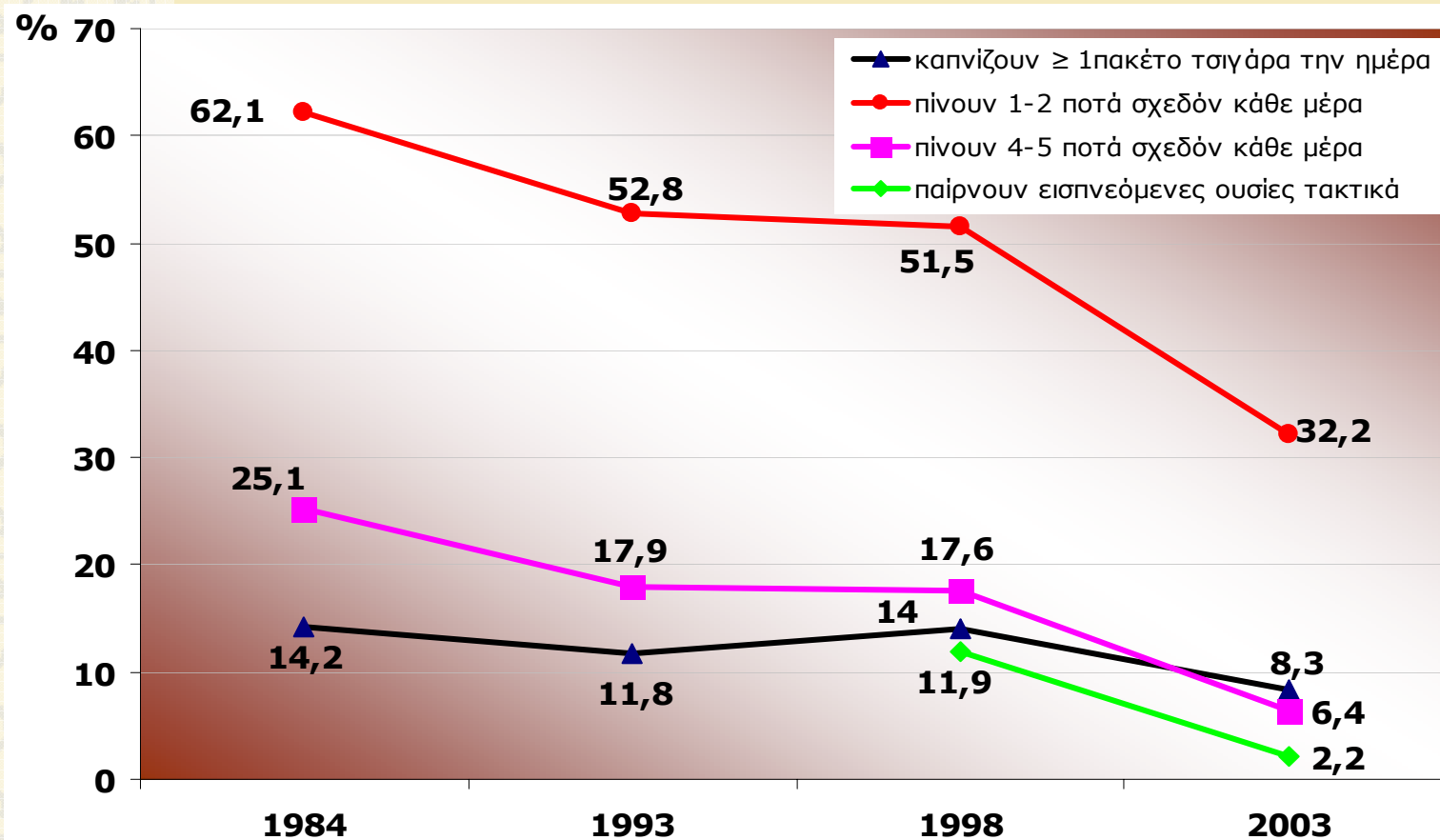
Διαχρονικά στοιχεία (1984-2003) - Ηλικία 14-18 - Ελλάδα

Στοιχεία: 1984, 1993, 1998, 2003 - Πηγή: ΕΠΙΨΥ, 2004

Αντίληψη απουσίας κινδύνου - νόμιμες ουσίες

Διαχρονικά στοιχεία (1984-2003) - Ηλικία 14-18 - Ελλάδα

Στοιχεία: 1984, 1993, 1998, 2003 - Πηγή: ΕΠΙΨΥ, 2004

Πρόγραμμα πρόληψης

«Ξέρω ότι αξίζω»

Βασίζεται στο μοντέλο δεξιοτήτων ζωής (WHO, 1994)

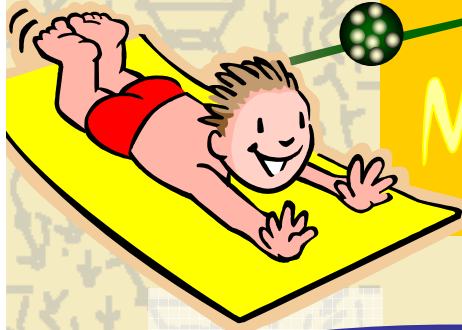
- ✦ Κριτικό πνεύμα
- ✦ Λήψη αποφάσεων
- ✦ Επίλυση προβλημάτων
- ✦ Δημιουργική σκέψη
- ✦ Αποτελεσματική επικοινωνία
- ✦ Δεξιότητες διαπροσωπικών σχέσεων
- ✦ Αυτογνωσία
- ✦ Ενσυναίσθηση
- ✦ Επεξεργασία συναισθημάτων
- ✦ Αντιμέτωπιση άγχους
- ✦ Κανονιστικά πρότυπα
- ✦ Και ενημέρωση για τις εξαρτησιογόνες ουσίες

Οι μαθητές που συμμετείχαν στο πρόγραμμα διαφοροποιούνται σαφώς από τους μαθητές της ομάδας ελέγχου.

♦ Στατιστικά σημαντικά αποτελέσματα:

- Μείωση της πιθανότητας να καπνίζουν καθημερινά (20*/μήνα) τσιγάρο κατά 26%
- Μείωση της πιθανότητας να μεθούν τακτικά (3*/μήνα) κατά 35%
- Μείωση της πιθανότητας να χρησιμοποιήσουν κάνναβη κατά 23%.

ΜΕ ΜΙΑ ΠΥΞΙΔΑ ΣΤΑ ΘΡΑΝΙΑ

Πρόγραμμα πρωτογενούς πρόληψης στα δημοτικά

Απευθύνεται:

- ✦ Διευθυντές και Σχολικούς Συμβούλους
- ✦ Δασκάλους
- ✦ Μαθητές
- ✦ Γονείς

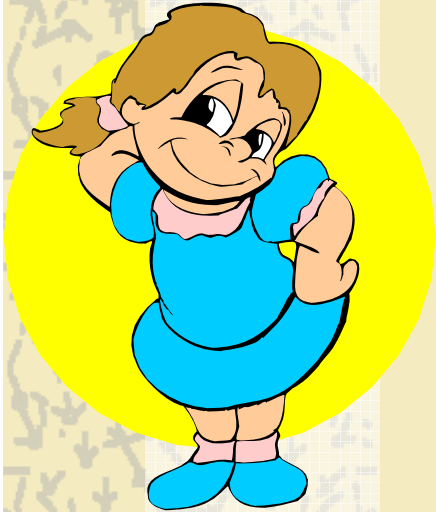

ΜΕ ΜΙΑ ΠΥΞΙΔΑ ΣΤΑ ΘΡΑΝΙΑ

Πρόγραμμα πρωτογενούς πρόληψης στα δημοτικά

ΣΤΟΧΟΙ:

☺ Ενίσχυση προγραμμάτων Αγωγής Υγείας - «Δεξιότητες για παιδιά δημοτικού»

☺ Στήριξη σχολικής κοινότητας για να προωθήσει τη ψυχοκοινωνική υγεία των παιδιών - π.χ. προβλήματα επιθετικότητας

☺ Αποτελεσματικότερη συνεργασία μεταξύ σχολείου, γονιών και υπηρεσιών

Εκπαιδευτικά- βιωματικά σεμινάρια για δασκάλους

Καταλαβαίνω
καλύτερα τους
μαθητές μου
όταν μπαίνω στη
θέση τους

Σεμινάρια για γονείς

εκδηλώσεις και ομάδες με παιδιά δημοτικού

ας

μιλήσουμε

8 χρόνια πυξίδα στην
πρόληψη

